

PAULINA KRZESZEWSKA

Zaburzenia realizacji fonemów spółgłoskowych a przetrwałe odruchy pierwotne u dzieci w wieku 5-7 lat

STRESZCZENIE

W logopedycznej diagnozie zaburzeń realizacji fonemów ocenie podlegają: cechy fonetyczne każdej głoski, warunki percepcyjne i anatomiczno-czynnościowe kompleksu orofacjalnego osoby badanej. Celem niniejszej pracy było badanie logopedyczne, w którym rozszerzono ten model o ocenę trzech pozaorofacjalnych odruchów pierwotnych: tonicznego odruchu błędnikowego (TOB), symetrycznego tonicznego odruchu szyjnego (STOS) i asymetrycznego tonicznego odruchu szyjnego (ATOS). Wskazane trzy odruchy nazwane zostały “pozaorofacjalnymi”, gdyż manifestowane są poza przestrzenią ustno-twarzową.

Przyczynkiem do zajęcia się tym tematem był brak badań dotyczących współwystępowania zaburzeń realizacji fonemów ze wskazanymi odruchami, zarówno w polskiej literaturze przedmiotu, jak i zagranicznej.

Pierwszy rozdział jest poświęcony podstawom teoretycznym badań. Stanowi on przegląd literatury związanej z uwarunkowaniami rozwoju systemu fonemowo-fonetycznego w kontekście percepcyjnym i anatomiczno-czynnościowym oraz odruchów pierwotnych.

W rozdziale drugim opisany jest model diagnozy logopedycznej zaburzeń realizacji fonemów, z odniesieniem do różnych podejść metodycznych względem sposobu badania wymowy. Przybliżone zostały kategorie oceny warunków percepcyjnych, morfologicznych kompleksu ustno-twarzowego oraz czynnościowych w ujęciu orofacjalnym i pozaorofacjalnym.

Trzeci rozdział przedstawia podstawy metodyczne i metodologiczne badań własnych, z charakterystyką: badanej populacji, problemów i hipotez badawczych, zmiennych i wskaźników zmiennych, przyjętego nazewnictwa, procedur w toku prowadzonych badań oraz analiz statystycznych.

W rozdziale czwartym przywołano wyniki badań własnych. Na podstawie tychże wyników i analiz statystycznych możliwe było określenie zarówno częstości występowania: przetrwałych odruchów pierwotnych, zaburzeń realizacji fonemów spółgłoskowych i cech fonetycznych, nieprawidłowych warunków percepcyjnych i strukturalno-funkcjonalnych kompleksu orofacjalnego, jak również poziom istotnego statystycznie współwystępowania poszczególnych cech wśród osób badanych.

Rozdział piąty jest podsumowaniem wyników badań, określeniem kluczowych dla toku postępowania logopedycznego związków, jakie wykazały analizy. Zarysowano w nim profil wyznaczonych grup badawczych i zweryfikowano hipotezy badawcze.

W rozdziale szóstym przedstawiono propozycję modelu diagnozy i terapii zaburzeń realizacji fonemów, którym towarzyszą przetrwałe pozaorofacjalne odruchy pierwotne, w toku postępowania logopedycznego.

Wyniki przeprowadzonych badań mogą się przyczynić do: lepszego poznania ontogenezy rozwoju systemu fonetyczno-fonemowego, poszerzenia wiedzy na temat pozaorofacjalnych przetrwałych odruchów pierwotnych, a zwłaszcza częstości ich współwystępowania z zaburzeniami realizacji fonemów spółgłoskowych u osób prezentujących różne warunki percepcyjne i anatomiczno-czynnościowe oraz zależności pomiędzy nieprawidłową artykulacją a przetrwałymi pozaorofacjalnymi odruchami pierwotnymi. Być może również większej gotowości do wychodzenia z lokalnego postrzegania dysfunkcji w logopedii.

Słowa kluczowe: zaburzenia realizacji fonemów, zaburzenia artykulacji, odruchy pierwotne, biologiczne uwarunkowania artykulacji

Krzyszewska